

Ženevska konvencija o statusu izbeglica 1951

Konvencija o statusu izbeglica koja je sačinjena 28 jula 1951 godine a stupila na snagu 22. aprila 1954, predstavlja osnovni dokument kojim se reguliše status izbeglice, odnosno na osnovu koje se procenjuju okolnosti, i na osnovu kojih se utvrđuje da li neko lice ispunjava uslove za sticanje statusa izbeglice. Imajući u vidu da su Konvencijom obuhvaćena samo ona lica koja su postala izbeglice usled događaja koji su se desili pre 1. januara 1951.godine, da su nakon donošenja ove Konvencije nastupili određeni događaji koji su uslovili nastanak novih izbeglica, kao i zahtev da se pruži jednaka zaštita i tretman prema svim izbeglicama, javila se potreba za donošenjem takvog dokumenta koji će nadomestiti inedostatak same Konvencije. Tačnije, 04. aprila 1967 godine stupio je na snagu Protokol o statusu izbeglica, tako da pristupanjem ovom protokolu države se obavezuju da će primenjivati odredbe sadržane u Konvenciji 1951.godine prema licima sa statusom izbeglice, ali tako što se utvrđivanje da li neko lice ispunjava uslove sa priznanje statusa izbeglice neće ceniti samo u odnosu na događaje koji su de odigrali pre 1.januara 1951 godine, već i na sve docnije događaje. Ovim dokumentom se uslovno rečeno proširuje primena same konvencije 1951, ali Protokol ostaje nezavistan dokument, tako da pristup istom nije ograničen samo na države potpisnice Konvencije 1951, čime je proširena i pružena zaštita onim licima koja se nalaze u zemlji oja nije potpisnica Konvencije 1951.

Takođe, status izbeglice može steći i lice (bez obzira da li se nalazi u zemlji koja pristupila Konvenciji 1951 i Protokolu 1967) koje zadovoljava kriterijume Statuta UNHCR, pa se takva lica nazivaju mandatnim izbeglicama, tj. ista potpadaju pod mandat Visokog komesarijata za izbeglice Ujedinjenih nacija.

**Ženevska konvencija o statusu
izbeglica 1951**

Glava I OPŠTE ODREDBE

Član 1

Definicija izraza "izbeglica"

A

U smislu ove konvencije, izraz "izbeglica" će se primenjivati na svako lice:

1) koje se smatralo kao izbeglo lice shodno aranžmanima od 12 maja 1926 i 30 juna 1928 godine, ili shodno konvencijama od 28 oktobra 1933 i od 10 februara 1938 godine i Protokolu od 14 septembra 1939 godine, ili pak shodno Ustavu Međunarodne organizacije za izbeglice.

Odluke o neizbornosti koje je donela Međunarodna organizacija za izbeglice za vreme trajanja njenog mandata ne sprečavaju da se svojstvo izbeglice priznaje licima koja ispunjavaju uslove predviđene u paragrafu 2 ovog odeljka;

2) koje se, usled događaja nastalih pre 1 januara 1951 godine i bojeći se opravdano da će biti progonjeno zbog svoje rase, svoje vere, svoje nacionalnosti, svoje pripadnosti nekoj socijalnoj grupi ili svojih političkih mišljenja, nađe izvan zemlje čije državljanstvo ono ima i koje ne želi ili, zbog toga straha, neće da traži zaštitu te zemlje; ili koje, ako nema državljanstva a nalazi se izvan zemlje u kojoj je imalo svoje stalno mesto boravka usled takvih događaja, ne može ili, zbog straha, ne želi da se u nju vrati.

U slučaju kad se radi o licu koje ima više od jednog državljanstva izraz "zemlje čije državljanstvo ono ima" odnosi se na svaku zemlju čije državljanstvo to lice ima. Neće se smatrati da je lišeno zaštite zemlje čije državljanstvo ono ima, svako lice koje, bez opravdanog razloga osnovanog na opravdanom strahovanju, nije tražilo zaštitu jedne od zemalja čije državljanstvo ono ima.

B

1) U smislu ove konvencije, reči "događaji nastali pre 1 januara 1951 godine" koje se nalaze u članu 1, odeljak A, mogu se razumeti kao

a) "događaji nastali pre 1 januara 1951 godine u Evropi", ili

b) "događaji nastali pre 1 januara 1951 godine u Evropi ili drugde";

i svaka država će, prilikom potpisivanja, ratifikacije ili pristupanja, dati izjavu kojom će precizirati značaj koji daje tom izrazu u pogledu obaveza koje uzima na sebe na osnovu ove konvencije.

2) Svaka Država ugovornica koja je usvojila obrazac a) može u svako doba proširiti svoje obaveze usvajajući obrazac b) notifikacijom upućenom Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija.

C

Ova konvencija će, u dole navedenim slučajevima, prestati da se primenjuje na svako lice na koje se odnose odredbe gornjeg odeljka A:

- 1) ako je ono dobrovoljno ponovo tražilo zaštitu zemlje čije državljanstvo ono ima; ili
- 2) ako je, pošto je izgubilo državljanstvo te zemlje, ono ponovo dobrovoljno primilo; ili
- 3) ako je steklo novo državljanstvo i uživa zaštitu zemlje čije je državljanstvo steklo; ili
- 4) ako se dobrovoljno vratilo da bi se nastanilo u zemlji koju je napustilo ili izvan koje je živelo iz straha da će biti progonjeno; ili
- 5) ako, pošto su okolnosti usled kojih je ono bilo priznato za izbeglicu prestale da postoje ono ne može i dalje da odbija tražiti zaštitu zemlje čije državljanstvo ima;

podrazumevajući, međutim, da se odredbe ovoga paragrafa neće primenjivati na svakog izbeglicu o kome je reč u paragrafu 1 odeljka A ovoga člana koji može, radi odbijanja traženja zaštite zemlje čije državljanstvo ima, navesti kategorične razloge o ranijim progonima;

6) kad se radi o licu koje nema državljanstvo, ako je, pošto su okolnosti usled kojih je ono bilo priznato za izbeglicu prestale da postoje, ono u stanju da se vrati u zemlju u kojoj je imalo uobičajeno mesto boravka.

Podrazumevajući, međutim, da se odredbe ovoga paragrafa neće primenjivati na svakog izbeglicu o kome je reč u paragrafu 1 odeljka A ovoga člana koji može, da bi odbio da se vrati u zemlju u kojoj je imao uobičajeno mesto boravka, da navede kategorične razloge o ranijim progonima.

D

Ova konvencija se neće primenjivati na lica koja sada uživaju zaštitu ili pomoć nekog organizma ili ustanove Ujedinjenih nacija osim Visokog komesara Ujedinjenih nacija za izbeglice.

Kad ta zaštita ili pomoć bude prestala iz ma kog razloga, a da sudbina tih lica nije definitivno rešena, shodno rezolucijama o tome koje je usvojila Generalna skupština Ujedinjenih nacija, ta lica će punopravno moći da se koriste režimom ove konvencije.

E

Ova konvencija se neće primenjivati na lica za koje nadležne vlasti zemlje u kojoj je to lice izabralo svoje mesto boravka smatraju da ima prava i dužnosti vezane za posedovanje državljanstva te zemlje.

F

Odredbe ove konvencije neće se primenjivati na lica za koja postoje ozbiljni razlozi da se misli:

- a) da su počinila zločin protiv mira, ratni zločin ili zločin protiv čovečanstva, u smislu međunarodnih instrumenata koji su izrađeni za predviđanje odredbe o tim zločinima;
- b) da su počinila težak zločin prema međunarodnom pravu izvan zemlje koja ih je prihvatila pre nego što su u nju primljeni kao izbeglice;
- c) da su kriva za postupke koji su u suprotnosti sa ciljevima i načelima Ujedinjenih nacija.

Član 2

Opšte obaveze

Svaki izbeglica ima prema zemlji u kojoj se nalazi dužnosti koje naročito sadrže obavezu da se povinuje zakonima i propisima kao i merama za održavanje javnog reda.

Član 3

Nediskriminacija

Države ugovornice će primenjivati odredbe ove konvencije na izbeglice bez diskriminacije u pogledu rase, vere ili zemlje porekla.

Član 4

Vera

Države ugovornice će primenjivati prema izbeglicama na svojoj teritoriji postupak koji će biti bar isto tako povoljan kao i postupak koji primenjuju prema svojim državljanima u pogledu slobode veroispovesti i u pogledu slobode verskog vaspitanja njihove dece.

Član 5

Prava data nezavisno od ove konvencije

Ni jedna odredba ove konvencije ne dira u druga prava i prednosti date izbeglicama nezavisno od ove konvencije.

Član 6

Izraz "pod istim okolnostima"

U smislu ove konvencije, izraz "pod istim okolnostima" podrazumeva da svi uslovi (a posebno oni koji se odnose na trajanje i na uslove boravka ili prebivanja) koje

zainteresovano lice treba da ispuni da bi moglo da uživa pravo o kome je reč, treba da se ispune, osim uslova koje zbog njihove prirode, izbeglica ne može da ispunjava.

Član 7

Oslobođenje od reciprociteta

1. Pod rezervom povoljnijih odredaba predviđenih ovom konvencijom, svaka Država ugovornica će prema izbeglicama primenjivati režim koji primenjuje na strance uopšte.
2. Posle boravka od tri godine, sve izbeglice na teritoriji Država ugovornica uživaće oslobođenje od zakonodavnog reciprociteta.
3. Svaka Država ugovornica će nastaviti da izbeglicama daje prava i prednosti na koje su oni već mogli pretendovati, u nedostatku reciprociteta, na dan stupanja na snagu ove konvencije za pomenutu državu.
4. Države ugovornice će s blagonaklonošću predvideti mogućnost da izbeglicama daju, u nedostatku reciprociteta, prava i prednosti osim onih na koje mogu pretendovati na osnovu paragrafa 2 i 3 kao i mogućnost da izbeglice koje ne ispunjavaju uslove o kojima je reč u paragrafima 2 i 3 mogu uživati oslobođenje od reciprociteta.
5. Odredbe gornjih paragrafa 2 i 3 primenjuju se isto tako na prava i prednosti o kojima je reč u čl. 13, 18, 19, 21 i 22 ove konvencije kao i na prava i prednosti koji nisu njome predviđeni.

Član 8

Oslobođenje od izuzetnih mera

Kad se radi o izuzetnim merama koje mogu biti preduzete protiv ličnosti, dobara ili interesa državljana neke određene države Države ugovornice neće primenjivati te mere na izbeglicu koji je formalno poreklom iz te države jedino zbog njegovog državljanstva. Države ugovornice koje zbog svog zakonodavstva, ne mogu primeniti opšte načelo utvrđeno u ovom članu, odobriće u odgovarajućim slučajevima oslobođenja u korist takvih izbeglica.

Član 9

Privremene mere

Ni jedna od odredaba ove konvencije nema za cilj da spreči neku Državu ugovornicu, za vreme rata ili u drugim teškim i izuzetnim okolnostima, da preduzme privremeno prema nekom određenom licu mere koje ta država smatra neophodnim za nacionalnu bezbednost, u očekivanju da pomenuta Država ugovornica ustanovi da je to lice zaista izbeglica i da je primena pomenutih mera prema njemu potrebna u interesu njene nacionalne bezbednosti.

Član 10

Stalnost boravka

1. Ako je izbeglica bio deportovan tokom drugog svetskog rata i transportovan na teritoriju jedne od Država ugovornica i u njoj prebiva, trajanje tog prinudnog boravka računaće se kao redovno prebivanje na toj teritoriji.
2. Ako je neki izbeglica bio deportovan sa teritorije jedne Države ugovornice tokom drugog svetskog rata i u nju se vratio pre stupanja na snagu ove konvencije da bi se tu nastanio, vremenski razmak koji prethodi deportovanju i onaj koji dolazi posle deportovanja računaće se, za svaku svrhu za koju je potrebno neprekidan boravak kao da sačinjavaju jedan jedini i neprekidan vremenski razmak.

Član 11

Pomorci izbeglice

U slučaju kad se radi o izbeglicama redovno zaposlenim kao članovi posade na nekom brodu koji vije zastavu neke Države ugovornice ta država će s blagonaklonošću proučiti mogućnost da pomenutim izbeglicama odobri da se nastane na njenoj teritoriji i da im izda putne isprave ili da ih privremeno primi na svoju teritoriju, naročito radi toga da olakša njihovo nastanjivanje u nekoj drugoj zemlji.

Glava II PRAVNI POLOŽAJ

Član 12

Lični status

1. Lični status svakog izbeglice regulisaće se zakonom zemlje njegovog domicila ili ako domicila nema, zakonom zemlje njegovog mesta prebivanja.
2. Svaka Država ugovornica poštovaće prava koja je izbeglica ranije stekao i koja proističu iz ličnog statusa, a posebno ona koja nastaju iz braka, pod rezervom, ako je potrebno, ispunjenja formalnosti predviđenih zakonodavstvom pomenute države, s tim što pravo o kome se radi treba da bude od onih prava koja bi bila priznata zakonodavstvom pomenute države da zainteresovano lice nije postalo izbeglica.

Član 13

Pokretna i nepokretna imovina

Države ugovornice će prema svakoj izbeglici primenjivati što je moguće povoljniji postupak, a na svaki način postupak koji neće biti manje povoljan od onoga koji je primljen, pod istim okolnostima, na strance uopšte u pogledu sticanja pokretne i nepokretne imovine i drugih prava koja se na to odnose, iznajmljivanja i drugih ugovora koji se odnose na pokretnu i nepokretnu imovinu.

Član 14

Intelektualna i industrijska svojina

U pogledu zaštite industrijske svojine, naročito izuma, crteža, modela, fabričkih oznaka, komercijalnih imena, i u pogledu zaštite književne, umetničke i naučne svojine, svaki izbeglica užiće u zemlji gde ima svoje uobičajeno mesto boravka zaštitu koja se daje i državljanima pomenute zemlje. Na teritoriji ma koje druge Države ugovornice oni će uživati zaštitu koja se na pomenutoj teritoriji daje državljanima zemlje u kojoj izbeglica ima svoje uobičajeno mesto boravka.

Član 15

Prava udruživanja

Države ugovornice će primenjivati prema izbeglicama koji borave redovno na njihovoj teritoriji, u pogledu udruženja koja nemaju politički cilj i koja nisu lukrativna i u pogledu strukovnih sindikata, najpovoljniji postupak koji se pod istim okolnostima primenjuje prema državljanima neke strane zemlje.

Član 16

Pravo pojavljivanja pred sudom

1. Svaki izbeglica će imati, na teritoriji Država ugovornica, slobodan i lak pristup pred sudove.
2. U Državi ugovornici gde ima svoje uobičajeno mesto boravka, svaki izbeglica užiće isti postupak kao i državljanin u pogledu pristupa pred sudove, uključujući sudsku pomoć i oslobođenje od *cautio judicatum solvi*.
3. U Državama ugovornicama van one u kojoj ima svoje uobičajeno mesto boravka, i u pogledu pitanja o kojima je reč u paragrafu 2, svaki izbeglica užiće isti postupak kao i državljanin zemlje u kojoj on ima svoje uobičajeno mesto boravka.

Glava III LUKRATIVNA ZAPOSLENJA

Član 17

Plaćene profesije

1. Države ugovornice će primenjivati prema svakom izbeglici koji redovno boravi na njihovoj teritoriji najpovoljniji postupak koji se, pod istim okolnostima, primenjuje na državljane neke strane zemlje u pogledu vršenja neke plaćene profesionalne dužnosti.
2. U svakom slučaju, mere ograničenja nametnute strancima ili uposlenju stranaca radi zaštite domaćeg tržišta rada neće se primenjivati na izbeglice koji su od strane zainteresovane Države ugovornice toga već bili oslobođeni na dan stupanja na snagu ove konvencije ili na izbeglice koji ispunjavaju jedan od sledećih uslova:
 - a) ako su tri godine boravili u toj zemlji;

b) ako imaju za bračnog druga lice koje ima državljanstvo zemlje boravka. Izbeglica ne može zahtevati pravo korišćenja ovom odredbom u slučaju da napusti svog bračnog druga;

c) ako ima jedno ili više dece koja imaju državljanstvo zemlje boravka.

3. Države ugovornice će razmotriti sa blagonaklonošću usvajanje mera koje imaju za cilj da prava svih izbeglica u pogledu vršenja plaćenih profesija izjednače sa pravima njihovih državljana i to naročito za izbeglice koji su ušli na njihovu teritoriju shodno primeni programa regrutovanja radne snage ili planu useljavanja.

Član 18

Neplaćene profesije

Države ugovornice primenjivaće prema izbeglicama koje se redovno nalaze na njihovoj teritoriji što je moguće povoljniji postupak, a u svakom slučaju postupak koji nije manje povoljan od onoga koji pod istim okolnostima primenjuje na strance uopšte u pogledu vršenja neke neplaćene profesije u poljoprivredi, industriji, zanatstvu i trgovini, kao i stvaranju komercijalnih i industriskih društava.

Član 19

Slobodne profesije

1. Svaka Država ugovornica će primenjivati prema izbeglicama koji redovno borave na njenoj teritoriji, a koji imaju diplome priznate od strane nadležnih vlasti pomenute države i žele vršiti neku slobodnu profesiju, što je moguće povoljniji postupak, a u svakom slučaju postupak koji nije manje povoljan od onoga koji, pod istim uslovima, primenjuju prema strancima uopšte.

2. Države ugovornice učiniće sve što je u njihovoj moći, shodno njihovim zakonima i ustavima, da bi obezbedile nastanjene određenih izbeglica na teritoriji van metropole čije međunarodne odnose one obezbeđuju.

Glava IV BLAGOSTANJE

Član 20

Racioniranje

U slučaju kad postoji sistem racioniranja kome je podvrgnuto celokupno stanovništvo i kojim se reguliše opšta raspodela proizvoda kojih nema dovoljno, prema izbeglicama će se postupati kao prema domaćim državljanima.

Član 21

Stan

Što se tiče stana, Države ugovornice će, ukoliko to pitanje pada pod udar zakona i propisa ili podleže kontroli od strane javnih vlasti, primenjivati prema izbeglicama koji redovno borave na njihovoj teritoriji što je moguće povoljniji postupak; taj postupak u svakom slučaju ne može biti manje povoljan od onoga koji se, pod istim okolnostima primenjuje na strance uopšte.

Član 22

Opšte obrazovanje

1. Države ugovornice će u pogledu osnovne nastave primenjivati prema izbeglicama isti postupak kao i prema svojim državljanima.

2. Države ugovornice će primenjivati prema izbeglicama što je moguće povoljniji postupak, a u svakom slučaju postupak koji nije manje povoljan od onoga koji se pod istim okolnostima primenjuje prema strancima uopšte u pogledu drugih kategorija nastave osim osnovne, a naročito u pogledu pristupa na studije, priznavanje svedočanstava o studijama, diploma i univerzitetskih uverenja izdatih u inostranstvu, plaćanja dažbina i taksa i dodeljivanja stipendija za studije.

Član 23

Javna pomoć

U pogledu pomoći i javne potpore Države ugovornice će primenjivati prema izbeglicama koji redovno borave na njihovoj teritoriji isti postupak kao i prema svojim državljanima.

Član 24

Radno zakonodavstvo i socijalno osiguranje

1. Države ugovornice će primenjivati na izbeglice koje redovno borave na njihovoj teritoriji isti postupak kao i prema svojim državljanima u sledećem pogledu:

a) ukoliko su ta pitanja regulisana zakonodavstvom ili zavise od administrativnih vlasti: plate, uključujući i porodične dodatke ako ti dodaci čine deo plate, trajanja rada, prekovremenih časova, plaćenog godišnjeg odmora, ograničenja u pogledu rada kod kuće, doba prijema u službu, učenja u privredi i stručnog obrazovanja rada žena i omladine i uživanja prednosti koje su date kolektivnim konvencijama;

b) socijalnog osiguranja (zakonske odredbe o nesrećama na poslu, o profesionalnim bolestima, porođaju, bolesti, invalidnosti, starosti i smrti, o nezaposlenosti, porodičnim obavezama kao i o svakom drugom riziku koji je, shodno nacionalnom zakonodavstvu, regulisan sistemom socijalnog osiguranja), pod rezervom:

i) odgovarajućih aranžmana o održavanju stečenih prava i prava koja su u toku sticanja;

) posebnih odredaba propisanih nacionalnim zakonodavstvom zemlje boravka koje se odnose na davanje ili delove davanja koje se plaćaju isključivo iz javnih fondova, kao

i na dodatke koji se daju licima koja ne ispunjavaju uslove u pogledu plaćanja doprinosa koji se zahtevaju za davanje redovne penzije.

2. Prava na davanja nastala smrću izbeglice koja je nastupila zbog nesreće na poslu ili profesionalne bolesti neće biti ograničena činjenicom da pritežavalac prava prebiva izvan teritorije Države ugovornice.

3. Države ugovornice će proširiti na izbeglice pravo korišćenja sporazumima koje su zaključile ili zaključe među sobom u pogledu održavanja prava stečenih ili koja su u toku sticanja u pogledu socijalnog osiguranja, ukoliko izbeglice ispunjavaju uslove predviđene za državljane Zemalja potpisnica sporazuma o kojima je reč.

4. Države ugovornice će ispitati sa blagonaklonošću mogućnost proširenja na izbeglice, u najvećoj mogućoj meri, prava na koristi koje nastaju iz sličnih sporazuma koji su ili će biti na snazi između tih Država ugovornica i država koje nisu ugovornice.

Glava V ADMINISTRATIVNE MERE

Član 25

Administrativna pomoć

1. Ako bi vršenje prava od strane nekog izbeglice obično zahtevalo pomoć stranih vlasti kojima se on ne može obratiti, Države ugovornice na čijoj teritoriji on boravi nastojeće da mu tu pomoć pruže bilo samo njihove vlasti bilo neka međunarodna vlast.

2. Vlast ili vlasti o kojima je reč u paragrafu 1 izdaće ili učiniti da se pod njihovom kontrolom, izdaju izbeglicama isprave ili uverenja koje bi strancima redovno izdale njihove nacionalne vlasti ili njihovim posredstvom.

3. Tako izdate isprave ili uverenja zameniće službena akta koja strancima izdaju njihove nacionalne vlasti ili njihovim posredstvom i biće verodostojne dok se ne dokaže suprotno.

4. Pod rezervom izuzetaka koji bi mogli biti prihvaćeni u korist domorodaca, usluge pomenute u ovom članu mogu biti plaćene; ali to plaćanje će biti umereno i u skladu sa ubiranjima od domaćih državljana za slične usluge.

5. Odredbe ovog člana ničim se ne protive čl. 27 i 28.

Član 26

Sloboda kretanja

Svaka Država ugovornica daće izbeglicama koji se redovno nalaze na njenoj teritoriji pravo da ovde izaberu mesto svog boravka i da se slobodno kreću pod uslovima ustaljenim propisima koji se pod istim okolnostima primenjuju na strance uopšte.

Član 27

Isprave o identitetu

Države ugovornice će izdati isprave o identitetu svakom izbeglici koji se nalazi na njihovoj teritoriji i koji ne poseduje valjanu putnu ispravu.

Član 28

Putne isprave

1. Države ugovornice će izdavati izbeglicama koji redovno borave na njihovoj teritoriji putne isprave koje im omogućuju da putuju van te teritorije osim ako se tome ne protive imperativni razlozi nacionalne bezbednosti ili javnog poretka; odredbe Priloga A uz ovu konvenciju primenjivaće se na te isprave. Države ugovornice mogu izdavati takvu putnu ispravu svakom drugom izbeglici na njihovoj teritoriji; one će pokloniti naročitu pažnju slučajevima gde se radi o izbeglicama koji se nalaze na njihovoj teritoriji, a koji nisu u stanju, da dobiju ispravu za put iz zemlje njihovog redovnog boravka.

2. Države ugovornice će priznati putne isprave koje su shodno ranijim međunarodnim sporazumima izdale Strane potpisnice tih sporazuma i tretiraće ih kao da su izdate izbeglicama na osnovu ovog člana.

Član 29

Fiskalne obaveze

1. Države ugovornice neće podvrgavati izbeglice dažbinama, taksama, porezima, ma kako se one nazivale, drugim ili većim od onih koje se ubiraju ili koje će se ubirati od domaćih državljana u sličnim situacijama.

2. Odredbe prethodnog paragrafa ne protive se primeni na izbeglice odredaba zakona i propisa o taksama za izdavanje strancima administrativnih dokumenata, uključujući i isprave o identitetu.

Član 30

Transfer imovine

1. Svaka Država ugovornica odobriće izbeglicama, shodno zakonima i propisima njihove zemlje, da imovinu koju su uneli na njenu teritoriju prenesu na teritoriju druge zemlje gde su oni primljeni radi novog nastanjenja.

2. Svaka Država ugovornica obratiće blagonaklonu pažnju molbama koje podnesu izbeglice koji žele dobiti ovlašćenje za transfer sve druge imovine potrebne za njihovo novo nastanjivanje u nekoj drugoj zemlji gde su primljeni radi novog nastanjenja.

Član 31

Izbeglice koje bespravno borave u zemlji prijema

1. Države ugovornice neće primenjivati kaznene sankcije, zbog njihovog bespravnog ulaska ili boravka, na izbeglice koje, dolazeći direktno sa teritorije gde su njihov život ili sloboda bili u opasnosti u smislu predviđenom članom 1, ulaze ili ne nalaze na teritoriji bez ovlašćenja, pod rezervom da se odmah prijave vlastima i izlože iz razloge, priznate kao valjane, njihovog bespravnog ulaska ili prisustva.

2. Države ugovornice neće primenjivati, u pogledu putovanja tih izbeglica, druga ograničenja sem onih koja su potrebna; ta ograničenja će se primenjivati samo dok se u zemlji prijema ne reguliše status tih izbeglica ili dok oni ne uspeju da budu primljeni u neku drugu zemlju. Radi ovog zadnjeg prijema Države ugovornice davaće tim izbeglicama razuman rok kao i sve potrebne olakšice.

Član 32

Proterivanje

1. Države ugovornice će proterati izbeglicu koji se redovnim putem nalazi na njihovoj teritoriji samo ako postoje razlozi nacionalne bezbednosti ili javnog reda.

2. Proterivanje tog izbeglice vršiće se samo u izvršenju odluke donete shodno postupku predviđenim zakonom. Izbeglici treba da bude dozvoljeno, osim ako se tome ne protive imperativni razlozi nacionalne bezbednosti, da podnese dokaze radi svog opravdanja, da podnese žalbu i da u tu svrhu odredi sebi zastupnika pred nadležnom vlašću ili pred jednim ili više lica koje specijalno odredi nadležna vlast.

3. Države ugovornice daće takvom izbeglici razuman rok da bi mu omogućile da traži da ga redovnim putem primi neka druga zemlja. Države ugovornice mogu, u tom roku, primeniti mere unutrašnjeg karaktera koje smatraju za potrebne.

Član 33

Zabrana proterivanja i odbijanja

1. Ni jedna Država ugovornica neće proterati ili vratiti silom, na ma koji način to bilo, izbeglicu na granice teritorije gde bi njegov život ili sloboda bili ugroženi zbog njegove rase, vere, državljanstva, pripadnosti nekoj socijalnoj grupi ili njegovih političkih mišljenja.

2. Na pravo korišćenja ovom odredbom ne može se ipak pozvati izbeglica koga iz ozbiljnih razloga treba smatrati opasnim za bezbednost zemlje gde se nalazi ili koji, pošto je protiv njega doneta konačna odluka zbog zločina ili naročito teškog krivičnog dela, pretstavlja opasnost za zajednicu pomenute zemlje.

Član 34

Naturalizacija

Države ugovornice omogućiće, u najvećoj mogućoj meri, asimilaciju i naturalizaciju izbeglica. One će naročito nastojati da ubrzaju postupak naturalizacije i da smanje, u najvećoj mogućoj meri, takse i troškove tog postupka.

Glava VI IZVRŠNE I PRELAZNE ODREDBE

Član 35

Saradnja nacionalnih vlasti sa Ujedinjenima nacijama

1. Države ugovornice se obavezuju da će sarađivati sa Visokim komesarom Ujedinjenih nacija za izbeglice ili svakom drugom ustanovom Ujedinjenih nacija koja bi ga zamenila, u vršenju njegovih dužnosti i posebno da bi mu olakšale njegov zadatak nadzora nad primenom odredaba ove konvencije.

2. Da bi omogućile Visokom komesaru ili svakoj drugoj ustanovi Ujedinjenih nacija koja bi ga zamenila da podnesu izveštaje nadležnim organima Ujedinjenih nacija, Države ugovornice se obavezuju da im dostave u odgovarajućoj formi tražena obaveštenja i statističke podatke koji se odnose:

- a) na status izbeglica,
- b) na privođenje ove konvencije u delo i
- c) na zakone, propise i uredbe koje su ili će stupiti na snagu u pogledu izbeglica.

Član 36

Obaveštenja o nacionalnim zakonima i propisima

Države ugovornice će dostavljati Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija tekstove zakona i propisa koje bi mogli doneti radi obezbeđenja primene ove konvencije.

Član 37

Odnos prema ranijim konvencijama

Ne dirajući u odredbe paragrafa 2 člana 28, ova konvencija zamenjuje, između Strana potpisnica konvencije, sporazume od 5 jula 1922, 31 maja 1924, 12 maja 1926, 30 juna 1928 i 30 jula 1935 godine, kao i konvencije od 28 oktobra 1933, 10 februara 1938, protokol od 14 septembra 1939 i sporazum od 15 oktobra 1946 godine.

Glava VII ZAVRŠNE ODREDBE

Član 38

Rešavanje sporova

Svaki spor između Strana potpisnica ove konvencije u pogledu njenog tumačenja ili njene primene, koji ne bude rešen drugim sredstvima, podneće se pred Međunarodni sud pravde na zahtev jedne od strana u sporu.

Član 39

Potpisivanje, ratifikacija i pristupanje

1. Ova konvencija će biti otvorena za potpisivanje u Ženevi 28 jula 1951 godine, i, posle toga datuma, deponovana kod Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija. Ona će biti otvorena za potpisivanje u Evropskom uredu Ujedinjenih nacija od 28 jula do 31 avgusta 1951 godine, zatim će ponovo biti otvorena za potpisivanje u sedištu Organizacije Ujedinjenih nacija, od 17 septembra 1951 do 31 decembra 1952 godine.

2. Ova konvencija će biti otvorena za potpisivanje od strane svih Država članica Organizacije Ujedinjenih nacija kao i svake države nečlanice pozvane na Konferenciju opunomoćenika o statusu izbeglica i lica bez državljanstva ili svake države kojoj Generalna skupština bude uputila poziv da je potpiše. Ona će biti ratifikovana, a ratifikacioni instrumenti će biti deponovani kod Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

3. Države o kojima je reč u paragrafu 2 ovoga člana mogu pristupiti ovoj konvenciji počev od 28 jula 1951 godine. Pristupanje će se vršiti deponovanjem instrumenata o pristupanju kod Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

Član 40

Odredba o teritorijalnoj primeni

1. Svaka država će moći, prilikom potpisivanja, ratifikacije ili pristupanja, izjaviti da će se ova konvencija proširiti na sve teritorije koje ona zastupa na međunarodnom polju, ili na jednu ili više njih. Takva izjava će početi da proizvodi dejstvo od dana stupanja na snagu konvencije prema toj državi.

2. U svako doba kasnije to proširenje će se vršiti notifikacijom upućenom Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija i počće da proizvodi dejstvo počev od devedesetog dana pošto Generalni sekretar Ujedinjenih nacija bude primio notifikaciju ili na dan stupanja konvencije na snagu u pogledu pomenute države ako je ovaj datum kasniji.

3. Što se tiče teritorija na koje se ova konvencija neće primenjivati na dan potpisivanja, ratifikacije ili pristupanja, svaka zainteresovana država ispitaće mogućnost da što je moguće pre preduzme sve potrebne mere radi primene ove konvencije na pomenute teritorije pod uslovom, ako je to potrebno, da za to daju saglasnost vlade tih teritorija koja je potrebna iz ustavnih razloga.

Član 41

Savezna odredba

U slučaju kad se radi o federativnoj ili neunitarnoj državi, primenjivaće se donje odredbe:

a) što se tiče članova ove konvencije čije privođenje u delo spada u nadležnost zakonodavne delatnosti savezne zakonodavne vlasti, obaveze savezne vlade biće, u tom okviru, iste kao i obaveze strana koje nisu federativne države;

b) što se tiče članova ove konvencije čija primena spada u nadležnost zakonodavne delatnosti svake od država, oblasti ili kantona koji je sačinjavaju a koji, na osnovu nastavnog sistema federacije, nisu obavezni da donose zakonodavne mere, savezna vlada će, što je moguće pre, i uz svoje povoljno mišljenje, obavestiti nadležne vlasti država, oblasti ili kantona o pomenutim članovima;

c) federativna država potpisnica ove konvencije podneće na traženje svake druge Države ugovornice koje joj bude dostavljeno preko Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija, ekspozice zakonskih propisa i prakse koji su na snazi u federaciji i jedinicama koje je sačinjavaju u pogledu ove ili one odredbe konvencije, i označiti u kojoj je meri dato dejstvo, ovim ili onim zakonodavnim aktom, pomenutoj odredbi.

Član 42

Rezerve

1. Prilikom potpisivanja, ratifikacije ili pristupanja, svaka država može staviti rezerve na članove konvencije sem čl. 1, 3, 4, 16 (1), 33, 36 do 46 zaključno.

2. Svaka Država ugovornica koja je stavila rezervu shodno paragrafu 1 ovoga člana može u svako doba povući tu rezervu obaveštenjem o tome upućenim Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija.

Član 43

Stupanje na snagu

1. Ova konvencija stupa na snagu devedesetog dana posle dana deponovanja šestog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.

2. Za svaku državu koja bude ratifikovala konvenciju ili joj bude pristupila posle deponovanja šestog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju, ona će stupiti na snagu devedesetog dana posle deponovanja instrumenta te države o ratifikaciji ili pristupanju.

Član 44

Otkazivanje

1. Svaka Država ugovornica može otkazati ovu konvenciju u svako doba notifikacijom upućenom Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija.

2. Otkaz će početi da proizvodi dejstvo za zainteresovanu državu godinu dana od dana kada Generalni sekretar Ujedinjenih nacija primi taj otkaz.

3. Svaka država koja je dala izjavu ili notifikaciju shodno članu 40 može naknadno obavestiti Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija da će konvencija prestati da se primenjuje na teritoriju naznačenu u obaveštenju. Konvencija će tada prestati da se primenjuje na tu teritoriju godinu dana od dana kad Generalni sekretar primi to obaveštenje.

Član 45

Revizija

1. Svaka Država ugovornica može u svako doba tražiti reviziju ove konvencije putem obaveštenja upućenim Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija.

2. Generalna skupština Ujedinjenih nacija preporučice mere koje treba preduzeti, ako je potrebno, u vezi sa tim zahtevom.

Član 46

Notifikacija Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija

Generalni sekretar Ujedinjenih nacija notifikovaće svim državama članicama Ujedinjenih nacija i državama nečlanicama o kojima je reč u članu 39:

- a) izjave i obaveštenja o kojima je reč u odeljku B člana 1;
- b) potpise, ratifikacije i pristupanja o kojima je reč u članu 39;
- c) izjave i notifikacije o kojima je reč u članu 40;
- d) rezerve, stavljene ili povučene, o kojima je reč u članu 42;
- e) datum kad će ova konvencija stupati na snagu, u primeru člana 43;
- f) otkaze i obaveštenja predviđene u članu 44;
- g) zahteve za revizijom o kojima je reč u članu 45.

U potvrdu čega su opunomoćenici, propisno ovlašćeni, potpisali ovu konvenciju u ime svojih vlada.

Sačinjeno u Ženevi, 28 jula hiljadu devet sto pedeset i prve godine, u jednom jedinom primerku, čiji su engleski i francuski tekst poednako verodostojni i koji će biti deponovan u arhivi Organizacije Ujedinjenih nacija, a čije će overene kopije biti dostavljene svim Državama članicama Ujedinjenih nacija i državama nečlanicama o kojima je reč u članu 39.

Convention relating to the Status of Refugees, usvojena 28. jula 1951., United Nations Treaty Series, vol. 189, p. 137, stupila na snagu 22. aprila

1954. Konvenciju je do 1. januara 2005. ratifikovalo 142 države. Ratifikovana i objavljena u *Sl. listu FNRJ - Međunarodni ugovori i drugi sporazumi*, br. 7/60.

PROTOKOL O STATUSU IZBEGLICA

Države potpisnice ovog protokola,

s obzirom da Konvencija o statusu izbeglica sačinjena 28. jula 1951. godine u Ženevi (u daljem tekstu: Konvencija) obuhvata samo ona lica koja su postala izbeglice usled događaja koji su se desili pre 1. januara 1951. godine,

s obzirom da je od vremena usvajanja Konvencije dolazilo do situacija u kojima su nastale nove izbeglice i da takve izbeglice stoga ne mogu da budu obuhvaćene

Konvencijom,

s obzirom da je poželjno da sve izbeglice uživaju jednaki status obuhvaćen definicijom Konvencije, bez obzira na pomenuti rok od 1. januara 1951. godine, složile su se u sledećem

Član I

Opšte odredbe

2

1. Države potpisnice ovog protokola primenjivaće članove 2. do 34. zaključno Konvencije na izbeglice kako je to u daljem tekstu definisano.

2. U ovom protokolu će izraz "izbeglica", izuzev u primeni tačke 3. ovog člana, označavati svako lice definisano članom 1. Konvencije uz izostavljanje reči: "usled

dogadaja koji su se desili pre 1. januara 1951. godine i ... " reči: " ... kao posledica ovakvih događaja" u članu 1 A (2).

3. Države potpisnice primenjivaće ovaj protokol bez ikakvih geografskih ograničenja, osim što će se postojeće izjave date od strane država koje su već potpisnice Konvencije u skladu sa članom 1 B (1) (a) Konvencije, ako nisu proširene na osnovu njenog člana 1 B (2), primenjivati takođe na osnovu ovog protokola.

Član II

Saradnja nacionalnih vlasti sa Ujedinjenim nacijama

1. Države potpisnice ovog protokola obavezuju se da će sarađivati sa Uredom visokog komesara za izbeglice Ujedinjenih nacija, ili sa bilo kojom drugom

agencijom koja bi ga nasledila, u obavljanju njegovih funkcija, a naročito time što će mu pomoći da obavlja svoju dužnost u vršenju nadzora nad primenom odredaba ovog protokola.

2. Radi omogućavanja Uredu visokog komesara, ili bilo kojoj drugoj agenciji Ujedinjenih nacija koja bi ga nasledila, da podnosi izveštaje nadležnim organima Ujedinjenih nacija, države potpisnice ovog protokola obavezuju se da će im pružati, u odgovarajućoj formi, potrebne informacije i statističke podatke o:

(a) uslovima pod kojima žive izbeglice;

(b) sprovođenju u život ovog protokola;

(c) zakonima, propisima i uredbama o izbeglicama koji jesu ili koji mogu stupiti na snagu.

Član III

Pružanje informacija o nacionalnom zakonodavstvu

Države potpisnice ovog protokola dostavljaju generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija tekstove zakona i propisa koje donose radi obezbeđivanja primene ovog

protokola.

Član IV

Rešavanje sporova

3

Svaki spor između država potpisnica ovog protokola koji se odnosi na njegovo tumačenje ili primenu, a koji ne bi mogao da se reši na drugi način, podneće se

Međunarodnom sudu pravde na zahtev bilo koje strane u sporu.

Član V

Pristupanje Protokolu

Ovaj protokol otvara se za pristupanje u ime svih država članica Konvencije i svake druge države članice Ujedinjenih nacija ili članice bilo koje specijalizovane agencije ili one kojoj bude upućen poziv od strane Generalne skupštine Ujedinjenih nacija da mu pristupi. Pristupanje će se izvršiti deponovanjem instrumenta o postupanju kod generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

Član VI

Klauzula o federacijama

U slučajevima kada je reč o federativnoj ili složenoj državi, primeniće se sledeće odredbe:

(a) u pogledu onih članova Konvencije koji se primenjuju u skladu sa članom I tačka

1. ovog protokola, a potpadaju pod zakonodavnu jurisdikciju federalne

zakonodavne vlasti, obaveze federalne vlade će u tom obimu biti iste kao i država

potpisnica koje nisu federativne;

(b) u pogledu onih članova Konvencije koji se primenjuju u skladu sa članom I tačka

1. ovog protokola a potpadaju pod zakonodavnu jurisdikciju država, pokrajina ili

kantona u sastavu federacije, koji po ustavnom sistemu federacije nisu obavezni

da preduzimaju zakonodavnu akciju, federalna vlada će uz odgovarajuću pozitivnu preporuku, najhitnije obavestiti nadležne vlasti država, provincija ili kantona o navedenim članovima;

(c) federalna država potpisnica ovog protokola, na zahtev bilo koje države potpisnice upućen preko generalnog sekretara Ujedinjenih nacija, dostaviće izveštaj o zakonodavstvu i praksi federacije i njenih sastavnih delova u vezi sa bilo kojom pojedinom odredbom Konvencije koja se primenjuje u skladu sa članom I tačka 1. ovog Protokola navodeći do koje je mere ova odredba sprovedena u život zakonodavnom ili drugom akcijom.

Član VII

Rezerve i izjave

1. Prilikom pristupanja, svaka država ima pravo da stavi rezerve na član IV ovog protokola i na primenu, u skladu sa članom I ovog protokola, bilo koje odredbe Konvencije osim onih koje su sadržane u članovima 1, 3, 4, 16 (1) i 33, pod uslovom da se kada je reč o državi potpisnici Konvencije, rezerve stavljene na osnovu ovog člana ne prošire na izbeglice na koje se Konvencija primenjuje.

4

2. Rezerve stavljene od strane države potpisnice Konvencije na osnovu člana 42. primenjuju se, ako ne budu povučene, na njihove obaveze koje proističu iz ovog protokola.

3. Svaka država koja stavlja rezervu u skladu sa tačkom 1. ovog člana može istu u svako doba povući, s tim što će u tom smislu obavestiti generalnog sekretara

Ujedinjenih nacija.

4. Smatraće se da se izjave, koje država potpisnica koja pristupa ovom Protokolu daje na osnovu člana 40. tač. 1. i 2. Konvencije, odnose na ovaj protokol, ako

prilikom pristupanja država potpisnica nije obavestila generalnog sekretara Ujedinjenih nacija o protivnom. Smatra se da se odredbe člana 40. tač. 2. i 3. i člana 44. tačka 3. Konvencije primenjuju na ovaj Protokol mutatis mutandis.

Član VIII

Stupanje na snagu

1. Ovaj protokol stupa na snagu na dan deponovanja šestog instrumenta o pristupanju.

2. Protokol stupa na snagu za svaku državu koja mu bude pristupila posle deponovanja šestog instrumenta o pristupanju Protokolu, na dan deponovanja instrumenta o pristupanju od strane te države.

Član IX

Otkazivanje

1. Svaka država potpisnica može da otkáže ovaj protokol u svako doba putem saopštenja koje se upućuje generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija.

2. Ovakav otkaz stupa na snagu za državu potpisnicu koja ga je podnela godinu dana od datuma kada je otkaz primljen od strane generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

Član X

Notifikacije generalnog sekretara Ujedinjenih nacija

Generalni sekretar Ujedinjenih nacija obaveštavaće države pomenute u članu V o stupanju na snagu, pristupanjima, rezervama i povlačenju rezervi i otkazivanjima ovog protokola i o izjavama i saopštenjima koja se na isti odnose.

Član XI

Deponovanje u arhivi Sekretarijata Ujedinjenih nacija

Primerak ovog protokola, čiji su engleski, francuski, kineski, ruski i španski tekstovi, podjednako verodostojni, potpisan od strane predsednika Generalne skupštine i generalnog sekretara Ujedinjenih nacija, deponuju se u arhivi Sekretarijata Ujedinjenih nacija. Generalni sekretar će dostaviti overene primerke istog svim državama članicama Ujedinjenih nacija i drugim državama navedenim u gornjem članu V.

Protocol relating to the Status of Refugees, usvojen rezolucijom Generalne skupštine 2198 (XXI) od 16. decembra 1966, *United Nations Treaty Series, vol. 606, p. 267*, stupio na snagu 4. oktobra 1967. Ratifikovan i objavljen u *Sl. listu SFRJ - Međunarodni ugovori i drugi sporazumi*, br. 15/67.